

ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б.Д. Гаврилишина
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА
на тему:
Основні тенденції розвитку сучасних міграційних процесів в Україні

Студентки 4 курсу групи МЕВ-41
Галузі знань
0302 Міжнародні відносини
Напряму підготовки
6.030203 Міжнародні економічні відносини
Гуня О. І.

Керівник доцент Дем'янюк О.Б.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2017

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 Теоретичні умови розвитку міграційних процесів	5
1.1. Сутність та види міграції.....	5
1.2. Причини виникнення міграційних процесів.	7
РОЗДІЛ 2 Аналіз розвитку міграційних процесів на сучасному етапі.....	11
2.1. Оцінювання стану міграційних процесів в Україні.....	11
2.2. Вплив політичного регулювання на розвиток міграційних процесів.....	15
РОЗДІЛ 3 Напрями удосконалення міграційної політики в Україні.....	20
Висновки	27
Список використаних джерел.....	28

ВСТУП

Актуальність дослідження. Міграція є одним із найважливіших соціально – економічних та політичних процесів розвитку регіонів. На сучасному етапі міграція населення набуває важливого значення для держави.

Сьогодні серед усіх міграційних процесів актуальності набуває значення трудової міграції. Таке явище торкається кожної країни, та має безпосередній вплив на розвиток економіки, соціальної сфери та інших важливих аспектів українського суспільства. Міграція трудових ресурсів в Україні суттєво зростає та набирає великих масштабів за останні роки.

Підвищення інтенсивності міграційних потоків та його поширення на всі регіони держави призводять до проблем з регулювання міграції. Сьогодні визріла низка причин, які стимулюють українців до дій пов'язаних з міграцією, як зовнішньою та внутрішньою. Низький рівень зарплати, безробіття, високі ціни на харчову продукцію та комунальні послуги не можуть залишитися непомітними.

Міграційні процеси та наслідки які вони залишають за собою є актуальним на сьогоднішній день. Адже Україна зараз знаходиться в кризовому становищі. Потоки мігрантів зокрема по регіонах країни останніми роками збільшилися. Важливо врахувати політичну нестабільність в державі, яка має вагомий вплив на міграцію населення.

Наслідки міграції впливають перш за все на економічний та демографічний стан країни, тому без сумніву міграція робочої сили не може залишатися не дослідженою. Над дослідженням цього процесу працювали видатні науковці, серед яких важливо зазначити американського вченого Е.-Г. Равенштейн, саме він дав перше поняття міграції, також такі дослідники, як Ю.Г. Пуригіна, В.А. Розумова, Н.А. Трохимова та безліч інших зарубіжних та українських вчених.

Отже, з впевненістю можемо говорити, що дане питання є актуальним і потребує більшого та детального дослідження.

Мета: полягає у тому, щоб дослідити основні тенденції розвитку міграційних процесів на сучасному етапі, щоб зрозуміти що саме спонукає до міграції населення.

Завдання:

1. Розкрити сутність та види міграції.
2. Визначити причини виникнення міграційних процесів.
3. Проаналізувати стан міграційних процесів.
4. Дослідити вплив політичного регулювання на розвиток міграційних процесів.
5. Визначити напрямки удосконалення міграційної політики в Україні.

Об'єкт дослідження: міграційні процеси в Україні.

Предмет дослідження: розвиток вітчизняних міграційних процесів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРИТИЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Сутність та види міграції

Міграція населення загалом бере свій початок ще з XVIII—XIX століття. Вона обумовлена перш за все, великими географічними відкриттями. Населення переміщалося у нові для них регіони та знаходячи там всі умови для життя залишалися. Кожна наступна хвиля міграції мала певні причини та наслідки. У XX столітті міграція почала набувати значення робочої сили, тобто в цей період люди почали мігрувати у пошуках заробітку.

Міграція являє собою настільки ж давнє явище, як і сама людина. Американський вчений Ернест – Георг Равенштейн у 1885-1889рр. дав одне з перших наукових визначень «міграція». У своєму контексті, цього питання він розуміє зміну місця проживання людини на тимчасове або постійне.

Від латинського «*Migratio*» поняття означає переміщення або переселення. Міграція представляє собою складне суспільне явище, яке відрізняється великими масштабами та незначною різноманітністю [1].

Під міграцією дослідники розуміють переміщення населення, викликане не лише причинами економічного характеру, а й політичним станом країни, екологічними катастрофами, збройними конфліктами.

Якщо ж розглядати визначення «Міжнародна міграція» в більш науковому напрямку то –це процес переміщення трудових ресурсів з однієї країни в іншу з метою працевлаштування на більш вигідних умовах, ніж в країні походження, що визначаються співвідношенням попиту і пропозиції на ринку праці[2].

У залежності від того, чи перетинаються при цьому межі країни, розрізняють міграцію внутрішню і зовнішню. Внутрішня міграція призводить до переміщення людей між регіонами країни або між містом і селом, без змін чисельності населення країни, тобто рівень населення залишається таким, як

і до переміщення. Зовнішня міграція впливає на чисельність населення країни, збільшуючи або зменшуючи її на кількість людей, які переселилися в дану країну, чи ті які виїхали за межі даної країни.

Стосовно класифікації міграції, то виділяю такі основні її види:

Залежно від просторового горизонту переміщення:

- зовнішня міграція - це коли населення переміщається за межі певної країни;
- внутрішньоконтинентальна міграція - це рух населення між країнами в межах, якогось певного континенту чи регіону;
- міжконтинентальна міграція являє собою переміщення населення між країнами та різними континентами.

Залежно від терміну перебування населення міграція поділяється на :

- постійна міграція - це виїзд чи в'їзд населення в іншу країну на постійне місце проживання;
- тимчасова міграція – це робота за межами країни з метою повернення населення на батьківщину, або в іншу країну;
- сезонна міграція зумовлена роботою, яка є протягом певного сезону, і передбачає повернення населення назад;
- маятникова міграція - це постійна робота в одній країні чи регіоні, при проживанні в іншій.

За юридичними засадами розрізняють:

- організована міграція, тобто переміщення населення згідно з національним законодавством (наприклад, за візовим режимом);
- нелегальна міграція - самовільне переміщення населення щодо кордонів країни всупереч законодавству.

Відповідно до професійного складу можна виділити такі види міграції:

- міграція робітників;
- міграція спеціалістів зумовлена тим, що профіль певної діяльності мігрує в країну, де його робота оцінюється значно вище, ніж у рідній державі;
- міграція представників гуманітарних професій зокрема це є співаки, автори, актори та інші творчі діячі.

За якісним рівнем розрізняють:

- міграція робочої сили низької кваліфікації;
- міграція робочої сили високої кваліфікації;
- міграція вчених.

За напрямками руху населення виділяють наступні види міжнародної трудової міграції:

- еміграція - виїзд працездатного населення країни за її межі;
- імміграція - в'їзд працездатного населення до країни з-за її меж;
- рееміграція - повернення емігрантів на батьківщину [1].

Виділяють також вимушену та добровільну міграцію.

Добровільна міграція обумовлена добровільним прийняттям людиною чи групою людей рішення про міграцію.

Вимушена – викликана військовими та політичними подіями, переслідуваннями не етнічних та релігійних основ, які змушують населення міняти місце проживання.

За останні роки великих обертів набрала трудова міграція, яка може бути зумовлена економічними, релігійними, політичними або військовими причинами. З яких найбільший вплив мають економічні. Брак коштів примушує людину в пошуках кращого життя покидати свій дім і переїжджати в більш розвинені країни. В свою чергу країни в яких виникає потреба працівників переманює їх, даючи всі умови необхідні для покращення фінансового становища.

1.2.Причини виникнення міграційних процесів

Кожного року населення країни поповнюється або навпаки вибуває це відбувається за рахунок міграційних процесів. Міграція здійснюється з різних причин , серед яких можна виділити такі як: економічні , політичні, національні, екологічні. Міграційні процеси можна класифікувати по-різному, оскільки це залежить від їх форми, причин і розміру.

Причини міграції можуть бути економічні, національні, політичні, екологічні тощо. Можна виділити найбільш типові причини, які зумовлюють міграцію населення. Такими причинами є [3] :

- бажання кращих умов і якості життя;
- можливість реалізації своїх професійних орієнтацій: отримання роботи в іншому місці проживання на кращих умовах оплати, за фахом і на омріяній посаді;
- потреба в оновленні життя, визначеній культурі і знаннях;
- зміни в регіональному розміщенні виробництва, його реструктуризації;
- стан здоров'я і необхідність змін кліматичних умов;
- сімейно-шлюбні відносини, об'єднання з близькими;
- соціальні і етнічні конфлікти, війни;
- трудові конфлікти і конфлікти в сім'ї;
- випадкові обставини та інше.

Одні причини міграції мають груповий і масовий характер, інші — індивідуальний. Існують також причини типові і особливі, об'єктивні і суб'єктивні. Неоднакові причини міграції в різних регіонах, по-різному співвідносяться економічні і соціальні причини міграції.

Особливе місце серед причин міграції населення займає якість навколишнього середовища, яка є важливою умовою, що визначає якість життя і стан здоров'я людей. Численні дослідження підтверджують тісний кореляційний зв'язок захворюваності з забрудненням природного оточення і вплив останнього на територіальні переміщення населення.

Основною причиною міграції виділяють – економічну, яка пов'язана з структурою , масштабами та темпами накопичення капіталу[4]. Стан економіки країни значною мірою впливає на рух робочої сили за межі країни, або певного регіону. Низький рівень ВВП на душу населення, за всіма даними поступається країнам у, які переселяються українці.

Відмінності в темпах накопичення капіталу зумовлюють відмінності сил притягання, або відштовхування робочої сили в різних регіонах світового господарства, що в кінцевому підсумку визначає, напрямки переміщення цього чинника виробництва між країнами.

Рівень та масштаби накопичення капіталу справляють безпосередній вплив на рівень зайнятості працездатного населення і, отже, на розміри відносного перенаселення (безробіття), яке є основним джерелом трудової міграції.

Темпи і розміри накопичення капіталу, в свою чергу, до певної міри залежать від рівня міграції. Ця залежність полягає в тому, що порівняно низька заробітна плата іммігрантів і можливість знизити оплату праці вітчизняним працівникам дозволяє знизити витрати виробництва і тим самим збільшити нагромадження капіталу.

Така сама мета досягається шляхом організації виробництва в країнах з дешевою робочою силою. Транснаціональні корпорації з метою прискорення накопичення капіталу використовують або рух робочої сили до капіталу, або переміщують свій капітал у праце-надлишкові регіони.

Причиною переміщення робочої сили є зміни в структурі потреб і виробництва, спричинені науково-технічним прогресом[5]. Скорочення обсягу виробництва або ліквідація деяких застарілих галузей вивільняють робочу силу, яка шукає собі застосування в інших країнах.

Як зазначалось вище, з кожним роком зростає трудова міграція. Це насамперед форма руху відносно надлишкового населення з одного центру накопичення капіталу до іншого. В цьому полягає суть економічної природи трудової міграції та її головна причина.

Проте у трудову міграцію втягуються не лише безробітні, а й частина працюючого населення. В цьому випадку рушійним мотивом міграції виступає пошук вигідніших умов праці. Робоча сила переміщується з країн з низьким рівнем життя і заробітної плати в країни з вищим рівнем.

Національні відмінності в заробітній платі є об'єктивною основою міграції праці.

До основних причин трудової міграції можна віднести[6]:

- а) з боку країн, з яких йде міграція (країн-донорів)
 - велика густина населення (наприклад, в Індії, Китаї, Нігерії);
 - масове безробіття;
 - низький рівень життя та незадовільна заробітна плата;
 - необхідність у спеціалістах, що працюють у слабо розвинених країнах.
- б) з боку країн, які приймають міграцію (країни-реципієнти):
 - висока заробітна плата;
 - потреба в додатковій висококваліфікованій спеціалістах;
 - потреба в додатковій дешевій силі (для малокваліфікованої роботи)[5].

Окремою причиною, що змушує населення мігрувати, можна виділити фінансовий стан держави[5]. Сьогодні Україна стоїть на шляху труднощів у відновленні фінансової системи. Основною перешкодою для відновлення є те, що економіка країни знаходиться в умовах військового конфлікту. Друга причина – це велика залежність нашої держави від зовнішніх впливів руху капіталу.

На сьогодні важливими причинами трудової міграції слід вважати кризу в державі, нестабільний ринок праці, нестабільна політика та економіка, військові дії. Такі причини обумовлюють значний рівень міграції населення.

Вже кілька років поспіль виокремлюють одну з найважливіших причин міграції в якій більшою мірою мігрують чоловіки. Це пов'язують з військовими діями, які відбуваються в Україні. Всім знайомі хвилі мобілізації осіб чоловічої статі, які зумовили виїзд чоловік за кордон, щоб уникнути призову.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1. Оцінювання стану міграційних процесів в Україні

Останнім часом сотні мільйонів людей залишають місця постійного проживання і долають тисячі кілометрів у пошуках кращого життя. У 2013 році в доповіді ООН повідомлялось, що загальне число міжнародних мігрантів у світі становить 232 млн осіб – це приблизно 3,2 % населення Землі. Найбільше мігрантів проживає на території США, їхнє число становить 45 млн осіб. Потім Росія, на території якої знаходиться більше 11 млн мігрантів. В трійку лідерів входить і Німеччина, де кількість переселенців із інших країн становить 9,8 млн .

В останні роки (2014–2016) у зв'язку з війною в Сирії, Лівії, погіршенням умов життя в деяких південноафриканських і південноамериканських країнах зріс масовий наплив мігрантів до країн Європи. Це підриває загальний дух європейського Союзу. Саміт 28 міністрів внутрішніх справ у Брюсселі характеризувався протиріччями між окремими країнами і групами країн. У результаті розгляд майже всіх питань було перенесено на позачерговий саміт глав держав і урядів.

Президент Європейської ради Дональд Туск попередив, що коли в найближчі місяці не буде взята під контроль ситуація з мігрантами, Шенгенській угоді настане кінець. Таку ж думку висловив і прем'єр-міністр Франції Мануель Вальс, заявивши, що єдина Європа перестане існувати вже цієї весни [7].

На сьогодні один з найважливіших викликів для європейців – масова міграція з Африки і Близького Сходу, яка лише набирає оберти. Якщо Євросоюз спільними зусиллями не знайде протиотруту, то ця структура, як зазначалось вище, може просто розвалитися, і кожна країна рятуватиметься

самотужки. Уже такі сигнали подає Великобританія, за нею можуть послідувати заявки від Франції, Угорщини й Польщі.

Якщо найближчими роками в європейській еміграційній політиці не відбудеться суттєвих змін, то перспективи Європи наразі видаються сумними. Про це свідчать такі дані: у 2012 році до Німеччини переселилося 1 млн 100 тис. мігрантів, у 2013 році – 1 млн 200 тисяч. Якщо поширити ці пропозиції на весь Євросоюз із загальним населенням 507 мільйонів, то в разі збереження цих тенденцій у найближчі 35 років у Європу може перебраться 250 мільйонів економічних мігрантів .

Міграційні процеси значно впливають на економічний та соціальний стан країни. Значна активізація міграції в Україні обумовлена факторами, які притаманні міжнародному ринку робочої сили та регіональними особливостями , які характерні нашій країні.

Україна – країна із середнім рівнем доходів і є однією з найбільших країн – донорів в основному в межах Європейського Союзу.

Міграційні потоки в Україні були сформовані за рахунок кризових умов, в яких перебувала колись, і наданий момент перебуває країна. Світовий банк «Міграція і грошові перекази» дослідили, що Україна входить до п'ятірки із найвищим рівнем еміграції. За результатами дослідження за кордоном перебуває 6,6 млн. українців , а це 15% населення[8].

Міграцію створює працездатне населення, яке в Україні становить 17 млн. осіб. Отож, якщо враховувати трудових мігрантів, які працюють за кордоном, то вони становлять 39% держави населення здатного працювати[9].

У 2001р. Україна подала запит про надання їй статусу країни-члена міжнародної організації з міграції (МОМ). А вже у 2002 р. Парламент України прийняв угоду про її членство в організації .

Як і в усіх країнах світу спостерігається внутрішня міграція , так і в нашій державі ми бачимо ,що населення з не привабливого регіону,

переміщається в більш перспективне місце проживання. Можна виділити основні причини внутрішньої міграції громадян:

- низький рівень заробітної плати;
- непривабливе розташування певного регіону;
- громадські сутички в певному регіоні;
- відсутність робочих місць;
- обмеження особистого розвитку.

Дві останні причини в більшості є характерними для сільськогосподарських регіонів.

Внутрішня трудова міграція в Україні стала поширеним явищем. Якщо колись населення з великих міст мігрували у вигідні для сільськогосподарської діяльності поселення. Сьогодні можна спостерігати міграцію громадян у межах регіону із сіл у центри стабільного розвитку. В 2011 р. у межах України мігрували 139,5 осіб на кожні 10 тисяч наявного населення, це на 2,5 особи менше в порівнянні з 2010 р [8].

Трудова міграція спричиняє руйнацію сімейних пар. Постійні пошуки роботи утворюють не сприятливий для народження і виховання дітей спосіб життя. Батьки готові роками не бачити своїх дітей, проте на їхню думку вони дають дітям шанс жити в достатку.

В пошуках перспектив для себе та покращення фінансового стану сім'ї, люди обирають розвинуті міста з достатньо високою заробітною платою, в порівнянні з іншими регіонами. Так вже кілька років поспіль основними лідерами у прийнятті мігрантів в Україні є такі області: Київська, Донецька, Харківська, Дніпропетровська.

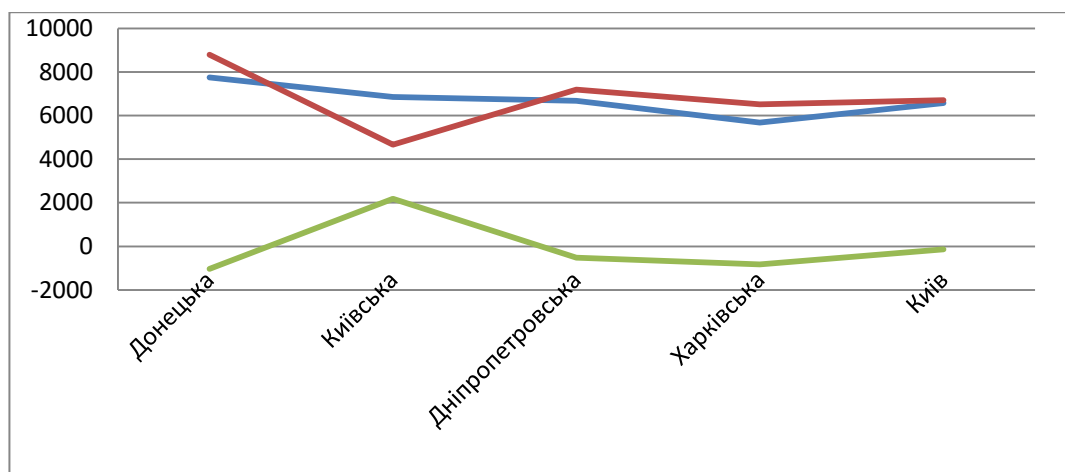

Рис.2.1. Міграційний рух населення у січні – березні 2014 р. [11].

Незважаючи на високі ціни оренди житла більшість громадян обирають Київ, а також Київську область. В цьому регіоні коефіцієнт приросту населення внаслідок трудової міграції є найвищим в Україні.

За останні два роки рух трудової міграції в регіонах України дещо змінився. В таких областях як Донецька та Дніпропетровська кількість прибулих значно зменшилася, проте збільшилася частка осіб які мігрують в інші регіони. Збільшилася кількість осіб в західних та центральних областях країни.

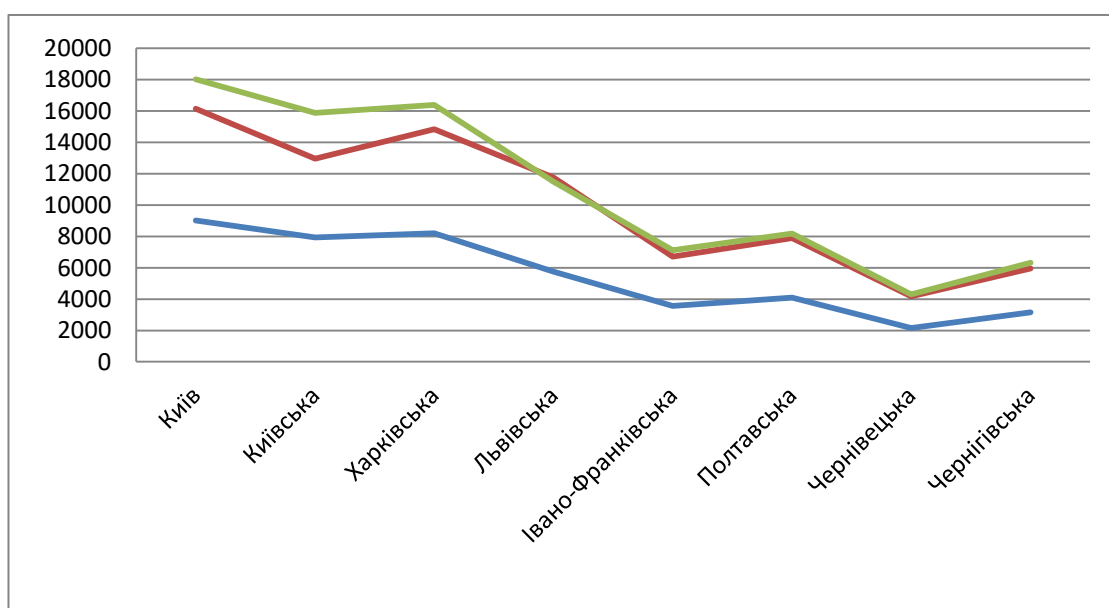

Рис.2.2. України Міграційний рух населення станом на 2016 р. [14]

Основну частку мігрантів складають особи віком від 18 до 45 . Молодь їде у великі міста з метою здобуття освіти, і в багатьох випадках залишається

там жити, адже бачить перспективу для своєї професії. Студенти шукають сфери діяльності, які можуть дати їм багатий світогляд. За прогнозами експертів частка студентів, що мігрують становить 70%. Вони не задоволені фінансовим станом українського ринку праці, стверджують соціологи і тому 65% з впевненістю готові мігрувати, а 14% не відкидають того, що можуть назавжди покинути свій рідний дім[10].

Чисельність українського населення з кожним роком скорочується. За даними Держкомстату в 2010 році становило 45962,9 тис. осіб, а в 2014 – 45426,2 тис. осіб. В 2015 році скорочення населення було найбільшим. В такому випадку ми бачимо, що міграція у свою чергу відіграє велику роль у цій проблемі[10].

Можна сказати, що основними центрами міграції населення в країні є великі міста, в яких є більше можливостей реалізувати себе та великі перспективи. Зокрема в більшості мігрує молоде покоління. Внутрішня міграція несе собою зменшення населення в сільських регіонах.

2.2. Вплив політичного регулювання на розвиток міграційних процесів

Політичний стан держави, так само, як і економічний та соціальний на сьогодні має великий вплив на міграцію населення. Міграційна політика значною мірою впливає на демографію та трудовий потенціал країни. Таким чином її можна виділити, як самостійний елемент з метою заходів регулювання руху населення.

Повне врахування та використання загальнодержавних, регіональних особливостей та чинників дає змогу дієвому регулюванню міграційних процесів. Держави, в яких відбувається масова міграція повинні враховувати всі причини, які призвели до виїзду населення за території країни. Звичайно регулюванню піддаються не самі міграційні процеси, а умови, в яких вони здійснюються.

Масова міграція в Україні почалася після розпаду СРСР. Економіка та політика нашої держави з кожним роком долала низку тяжких періодів, які значною мірою впливали на розвиток ринку праці.

Держава своїми політичними регулюваннями створює для країни позитивний, або навпаки негативний економічний розвиток. Внаслідок чого населення мігрує, або залишається в своїй країні. Тут можна сказати, що державна політика посідає головне місце у міграції населення.

Ще на початку 1990-х рр. Україна переживала економічну кризу. Масово закривалися підприємства, зростали ціни, знижувалася та постійно затримувалася зарплата, втрата висококваліфікованих кадрів, продуктивність праці знизилась на 25% [11]. Саме ці фактори змусили населення мігрувати шукаючи роботу.

Важливо звернути увагу на те, що нестабільна політика є викликана самим урядом держави. Закони, які є в Конституції не виконує жодна з гілок влади, призводячи цим до економічного падіння та виникнення кризи в країні. За таких умов важко прогнозувати, яким буде розвиток країни у майбутньому.

В такому випадку населення України мігрує в розвинені країни, де економічна і політична ситуація є стабільною і сприятливою для проживання. Зокрема це є розвинені країни Європейського Союзу. Хоча в ЄС не є все так добре, як бачать це мігранти проте рівень забезпеченості набагато вищий від, того, який зараз є в нашій державі.

За даними ЗМІ Україна впевнено входить до двадцятки найбільш нестабільних держав світу. Це підтверджує її стан в, якому країна перебуває. Особливо це підкреслюють останні, неспокійні роки. Всі держави світу в Україні вбачають державу з постійними перешкодами для розвитку.

Революція у 2013 році, воєнні дії та агресія з боку Російської Федерації значно негативно позначилася на українцях, цей чинник і вплинув на їхню міграцію. Майдан, протести, мітинги спричинили так званий стрес для суспільства.

Економічний стан країни поставив свій відбиток на добробуті населення. Зазначимо те, що у 2013р. понад половину працівників отримували заробітну плату нижче середнього рівня. Багато кваліфікованих осіб втратили роботу[10].

У 2013 році українці емігрували до таких країн ЄС, Канади, США, Ізраїлю та Австралії.

Через складну ситуацію в державі все більше українців знаходяться на межі бідності. З'являються люди, які втратили майно і свої заощадження в результаті війни. Зростає чисельність населення, які позбавлені будь-якої можливості працювати. Так у 2013р. рівень безробіття склав 8,6% [11].

Середня зарплата в Україні, ледь перевищує 100 Євро, а це у 20 разів менше, ніж в Італії, у 6 – ніж в Польщі та у 4 – ніж в Росії.

За даними Державної служби статистики з 1 березня 2014 року по 1 лютого 2015 року емігрувало – 8495 осіб, тоді як у 2013 році - 18,7 тис. українців. Впродовж 2015 року з України емігрувало всього лише 8,5 тис. осіб, це значно менше в порівнянні з 2013 роком [9].

Державна міграційна служба повідомила, що за 2014 та 2015 роки кількість українців, які бажають виїхати зменшилася.

Свої забезпечення та місця роботи втратили також висококваліфіковані працівники, фахівці певних галузь промисловості. За такої ситуації вони емігрують у країни та регіони де є потреба у їхній сфері діяльності.

Внаслідок політичної нестабільності 2014, 2015 та 2016 років в Україні велика частка громадян мігрували як і за межі держави, так і на її території. Через постійні військові дії в зоні анти терористичних операцій (АТО) населення вимушене покидати свої домівки, місця роботи та їхати у регіони де можна спокійно заробляти на проживання. Так у 2014 році за даними Державної служби статистики України з Донецька виїхала 39602 осіб, з Луганська – 19598 осіб [10].

Частина населення цих двох областей мігрували, як біженці закордон, а друга половина в основному на західні регіони України. Населення, а

сьогодні вже біженці з Донбасу довгий час знаходилися у критичній ситуації. Адже вони втратили все надбання та знайти прилисток, роботу чи навіть мінімальний заробіток вкрай важко.

Через велику напруженість в Україні, країни, які приймають мігрантів (біженців) побоюються збільшення їх потоку. Багато українських підприємств можуть втратити європейські проекти, які будувалися кілька років.

Невиконання постійних обіцянок, які дає уряд, викликають в українського населення недовіру. Внаслідок чого громадяни вирішують покинути державу.

Частка мігрантів збільшується не лише за межами України, але і в її регіонах. Населення зі сходу країни в 2014р. масово хлинуло на центр, захід України. Ці регіони намагаються надати роботу і певні умови для проживання. І хоча Україна має підтримку з боку країн союзників, проте не всі українці прагнуть покидати країну.

На сьогодні політика України впливає на всі сфери життєдіяльності людини. Політична нестабільність знижує рівень розвитку культурного розвитку суспільства, призводить до затримання інвестиційної діяльності в Україні. Інвестори не хочуть вкладати свій капітал, адже економіка та ринок є не стійким.

Великі масштаби трудової міграції вимагають від урядовців кращого становлення регулювання руху населення, про те вони не є зацікавлені цим. Політична нестабільність України ставить під загрозу всі сфери діяльності людини. Не маючи постійного місця роботи, низька заробітна платня, відсутність новітніх технологій населення покидає країну, таким чином обирає їй заміну з кращим політичним та економічним станом.

Вплив політичної нестабільності в Україні зумовлює зовнішню міграцію населення. Так наша держава стала основним донором для країн Європейського союзу. Найбільші показники українських мігрантів видно у

Польщі(14,3%),Італія(13,2%),ЧеськаРеспубліка(12,9%),Іспанія(4,5%),Німеччина(2,4 %)[12].

Із прийняттям безвізового режиму з країнами ЄС, потоки мігрантів збільшились і регулювання цього процесу стає дедалі складнішим. Так звичайно це є гарним кроком до нового розвитку, проте безвізовий режим не впливає на необхідність реформ та заходів, щодо покращення економічного, політичного та соціального життя населення. В першу чергу країна втрачає працездатне населення, фахівців з певної галузі науки.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Формування міграційної політики України почалося після здобуття країною незалежності в складних умовах перехідного періоду та за відсутності досвіду, кадрів, ресурсів. Гарантії прав на свободу пересування та вибір місця проживання, вільний виїзд та повернення до країни, захист громадян з боку держави під час їхнього тимчасового перебування за кордоном, а також недискримінація іноземців, можливість в рамках закону набути притулок в Україні були закріплені в Конституції.

Процедури реалізації цих прав деталізовані в низці законів, які забезпечили повернення та відновлення громадянства депортованими та репресованими за тоталітарного режиму, вільний перетин громадянами кордонів країни, надання захисту біженцям тощо. Відповідно склалися основні напрями міграційної політики держави, актуальні й понині. Вони полягають у сприянні репатріації осіб, в тому числі депортованих за національною ознакою, наданні захисту біженців, регулюванні імміграції іноземців, у тому числі запобіганні нелегальній міграції, захисті прав та інтересів громадян, працевлаштованих за кордоном [13].

У перший період державотворення, коли міграційна політика формувалася в рамках загального курсу на демократизацію суспільного життя її цілі були ясні й зрозумілі. Коли на рубежі віків їх було в основному досягнуто, постало питання щодо стратегічного напрямку подальшого розвитку політики держави в сфері міграції. Неодноразово впродовж кількох років на розгляд Верховної Ради України виносилися різні варіанти законопроектів, якими робили спроби визначити основні засади міграційної політики. Однак жоден з них не був підтриманий, що означало, що ні влада, ні суспільство не сформували достатньо чітких

завдань в сфері міграції, не досягли консенсусу в їх розумінні [14].

Міжнародна міграція робочої сили викликає позитивні та негативні соціально–економічні та політичні наслідки. Тому держава повинна здійснювати регулювання міграційних процесів.

Розробка концепції державної міграційної політики України, прийняття на її базі відповідних правових актів є важливою умовою зміцнення економіки, посилення національної безпеки держави.

Державна міграційна політика формується за такими основними принципами :

- забезпечення кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, свободи пересування, вибору місця проживання, права вільно залишати територію України, за винятком обмежень, встановлених законодавством, а також в'їжджати в Україну громадянам України;
- забезпечення державної безпеки та національних інтересів, а також загальнодержавних підходів у проведенні міграційної політики;
- захист прав і свобод та законних інтересів громадян України, іноземців і осіб без громадянства, недопустимість створення для них безпідставних пільг чи переваг, які б ставили їх у привілейоване становище порівняно з громадянами України;
- недопущення будь-яких проявів дискримінації, забезпечення умов для реалізації мігрантами своїх прав, свобод і законних інтересів, а також виконання обов'язків, передбачених законодавством;
- запобігання масовим стихійним та нерегульованим процесам міграції населення як усередині країни, так і за її межі шляхом створення спеціальних державних соціально-економічних та національно-культурних програм, які базуються на науковому прогнозі міграційного потенціалу, напрямків міграційних потоків з урахуванням сучасної та передбачуваної соціально-економічної і суспільно-політичної ситуації;

- протидія незаконній міграції, працевлаштуванню мігрантів і торгівлі людьми;
- взаємодія та координація діяльності органів виконавчої влади і громадських організацій у сфері міграції на державному та міжнародному рівнях;
- рівноправне співробітництво України з державами-партнерами з питань міграційних процесів шляхом підтримання взаємовигідної співпраці за загальновизнаними принципами та нормами міжнародного права [15].

Розглядаючи міграцію можна виділити кілька рівнів регулювання міграційних процесів, такі як [16]: національний, міжнародний та інтеграційний.

Національний рівень становить сукупність регулювань держави, щодо міграції у межах своєї території. Міжнародний – має сукупність заходів, які регулюють міграцію робочої сили в межах світового співробітництва. Інтеграційний – регулювання трудової міграції між країнами учасниками інтеграційного об'єднання.

Спроможність уряду регулювати міграційні потоки правильним чином є передумовою успішного міжнародного співробітництва, без якого управління міграційними процесами неможливе.

Україні сьогодні все ще не вистачає чіткого, цілеспрямованого та комплексного регулювання міграційних процесів, незважаючи на прогрес, який спостерігається останніми роками у розвитку міграційної політики.

Важливе місце в міграційній політиці займає регулювання трудової міграції. Експорт та імпорт робочої сили здійснюється на основі національного законодавства.

На національному рівні проблемами трудової міграції займаються міністерства юстиції, праці, закордонних та внутрішніх справ. Як вже раніше зазначалося Україна є членом МОМ основна діяльність організації

покращення управління міграції , збільшення можливостей та зменшення проблем пов'язаних з міграційними процесами.

Так як політичний стан в Україні на сьогодні є нестабільним, то регулювати трудову міграцію є не простим завданням для держави. Адже під впливом військових дій на сході країни змінюється уряд України, вносячи постійні зміни в Конституцію та розробляючи нові законопроекти міжнародного рівня.

Ситуація з міграцією робочої сили, що склалася в Україні є критичною. За кордон все більше виїжджає освічене та активне населення працездатного віку в наслідок чого забезпеченість України трудовими ресурсами зменшується. Для запобігання таким процесам необхідне негайне реагування та втручання уряду, який повинен провести низку заходів у сфері соціально-демографічної політики. Ці заходи повинні бути спрямовані на створення нових робочих місць з достатньою заробітною платою та соціальною захищеністю. Також такі заходи повинні зменшити число осіб які мігрують [17].

Отже, міграційна політика України ще далека від ідеалу та потребує значного удосконалення.

Можливими шляхами удосконалення державного регулювання міжнародних міграційних процесів зокрема є:

1) подальше реформування органів виконавчої влади у сфері міграційних процесів, а також забезпечення зосередженої діяльності відомств і органів влади різного рівня, що займаються реалізацією міграційної політики;

2) удосконалення нормативно-правової бази, зокрема, прийняття ;

3) формування єдиного банку чи системи даних потоків мігрантів та їх чисельності, що забезпечить добір науково обґрунтованої інформації з метою регулярного проведення прогнозних розрахунків, соціологічних досліджень та експертних оцінок;

- 4) спрощення формальностей під час перетину державного кордону та запобігання нелегальній міграції в Україну;
- 5) впровадження заходів, спрямованих на збереження і захист наукового потенціалу;
- 6) жорсткий контроль за використанням коштів, які виділяються з бюджету держави на розв'язання проблем міграції;
- 7) розробка заходів, які б сприяли поверненню українських трудових мігрантів на батьківщину;
- 8) взаємодія з українськими, міжнародними та закордонними організаціями, асоціаціями та фондами з метою надання практичної допомоги і залучення фінансових коштів для розв'язання міграційних проблем тощо [13, с. 128-130].

Важливо зазначити те, що керівники державних органів, які дають людям великі надії та сподівання, повинні втілювати в реальність свої обіцянки. Держава повинна висувати закони, яких повинні дотримуватися не лише «прости» громадяни, а й всі чиновники.

Як вже зазначалось вище, міграція робочої сили породжує чимало проблем. Державі потрібно внести певні зміни, щодо міграційної політики. Укладення різного роду угод з країнами, які мають певний досвід у регулюванні мігрантів, забезпечать захист правовий та соціальний мігрантам.

Міграційна політика повинна зважати на досвід світового рівня, який виявляється корисним навіть з еміграції висококваліфікованих фахівців. Як правило, емігранти, за їхньою роботою, помножують національне багатство країни. Досить нагадати, що такі країни, як США, Канада, Австралія, Ізраїль та деякі інші, побудували свою економіку виключно за рахунок інтелектуального, фізичного та фінансового потенціалу іммігрантів. Проте Німеччина та Франція та інші країни Західної Європи значно збільшують свою економічну силу також за рахунок іммігрантів. Заробляючи пристойні гроші, мігрант має можливість передати частину своїх родичів, які залишилися на батьківщині. Такий фактор розвитку економіки,

як грошові перекази, надзвичайно важливий не тільки для Третього світу (в деяких з них грошові перекази в окремі роки складали 50% ВВП), атакож у ряді країн Європейського Союзу Португалії Греція, Ірландія, Фінляндія [18].

Аналіз особливостей міграційної політики, основних її напрямів та інструментів, свідчить про те, що Україна має розгалужену систему міграційного законодавства, спрямованого на дотримання основних прав і свобод людини. В цьому вона поступово наближається до європейських та міжнародних стандартів. Головною тенденцією світових міграційних процесів на нинішньому етапі є зростання обсягів і швидкості переміщень населення. Тож вироблення дієвої міграційної політики для України – це нагальна потреба, адже через нашу країну проходять міграційні шляхи, а її територія використовується для транзитного переміщення й тимчасового перебування трудової та незаконної міграції. Важливим досягненням у вдосконаленні нормативно-правової бази впливу держави на міграційні процеси стало прийняття стратегічного документа – Концепції державної міграційної політики, а в інституціональному забезпеченні – створення єдиного органу з питань міграції.[19]

Разом з тим, багато фахівців вважають зазначену концепцію здебільшого декларативною та не зовсім системною. Так само створення Державної міграційної служби України не призвело до концентрації більшості функцій з регулювання міграційних процесів у одному відомстві. Таким чином, не втратила своєї актуальності потреба розширення функцій цієї служби, яка мала б крім контролю за в'їздом та перебуванням іноземців, здійснювати постійний моніторинг міграційної ситуації, прогнозувати її розвиток, визначати на цій основі загальні та конкретні управлінські завдання, розробляти механізми їхньої реалізації, їхнє законодавче оформлення, забезпечувати фінансовими та організаційними ресурсами досягнення поставленої мети. Неврегульованим також залишається і питання міграційної статистики. Адже і для розробки, і для реалізації міграційної

політики велике значення має вдосконалення міграційної статистики, поглиблення відповідних наукових досліджень. Тому запорукою прийняття адекватних, обґрунтованих, стратегічних рішень у сфері міграції має стати їх належне наукове забезпечення, удосконалення статистичного обліку міграції. Однак, попри ці та деякі інші не врегульовані проблеми, можна стверджувати, що в Україні розпочато системне вдосконалення міграційної політики, яке спрямоване на захист законних інтересів громадян України, прав та свобод мігрантів[20].

ВИСНОВКИ

1. Міграційний процес – явище ,яке досконально дослідити неможливо, адже кількість осіб змінюється практично кожного дня . Види міграції та процесів залишаються незмінними вже протягом кількох століть. Однак появляються все нові причини,чому населення змушене мігрувати. Зокрема деякі з причин залишаються постійними . Міграційні процеси залишають свій відбиток на економіці та демографії країни.

2. Аналізувати розвиток міграційних процесів на сучасному етапі є складним чинником. Оцінюючи стан міграції то можна сказати ,що за два останні роки міграція населення скоротилася. Бажаючих покинути свій дім стало менше в порівнянні з попередніми 2013, 2014 роками. Великий вплив міграції в регіонах країни (внутрішньої) становить політичний стан України , який сьогодні є нестабільним. Багато осіб покинули свої домівки та змушені були переїжджати. Причиною цього стала війна на сході нашої держави, яка торкається всіх напрямків економічної діяльності. Держава з усіх сил намагається регулювати міграційні процеси.

3. Міграційна політика - це система правових, фінансових, адміністративних і організаційних заходів держави та недержавних установ щодо регулювання міграційних процесів з позицій міграційних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціальної, демографічної та економічної структури. Формування такої політики почалось, ще з перших потоків мігрантів після другої світової війни. Країни до яких найбільше мігрувало населення змушені були, якимось запобігти великій кількості переселенців. З кожним роком систему такої політики вдосконалювали і продовжують це робити. Однак міграційна політика України, далека від ідеалу. Україна завжди залишалася державою, яка гідно виборювала свої права, тому і сьогодні в нелегкому становищі їй вдасться пройти шлях щоб удосконалити свою політику,щодо міграційних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пуригіна О.Г. Міжнародна міграція/ О.Г. Пуригіна, Е.С.Сардак//«Академія», 2007. — 5 – 39 с.
2. Гурина К.А. Міжнародна трудова міграція на сучасному етапі трансформації економіки України / К.А. Гурина – С. 3-39.
3. Українська трудова міграція: стан , проблеми та шляхи їх вирішення/ С. 2- 61.
4. Чорна В.О. Динаміка міграції в Україні: соціологічний аналіз/ О.В.Чорна // Науковий погляд Миколаїв – 2015 .
5. Лібанова Е. М. Населення України. Трудова еміграція в Україні./ Е.М. Лібанова , Позняк О. В. // Економіка України НАН України – 2010 .7-14 с.
6. Бербенець О. В. Вплив трудової міграції населення України на розвиток ринку праці / О.В. Бербенець . Ефективна економіка – 2014. 10 – 33 с.
7. Белінська Я.О. Фінансова нестабільність [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=10674&menu=119&Itemid=113.
8. Мельник П. Зовнішня трудова міграція в Україні як демографічна проблема [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://www.conferences.neasmo.org.ua/node/554>.
9. Соціально- економічний стан Україн: наслідки для народу та держави/ В.М. Гейц // збірник.п. – 2009 – 687с.
- 10.Капітан В.В. Трудова міграція як аспект проблеми зайнятості в Україні / В. В. Капітан // збірник.п. – 2012 – С . 6 – 45
- 11.Міграція в Україні.Факти і Цифри [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf

12. Світові міграційні процеси. Види і наслідки [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Vsuem_2016_1_5.pdf
13. Грицик Ю. Великі запитання для Європи / Ю. Грицик // Експрес. – 2016. – № 7. – С. 4.
14. Державна міграція служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dmsu.gov.ua/>
15. Регулювання міграційних процесів. Міграційна політика [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://buklib.net/books/27404/>
16. Державне регулювання трудової міграції [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://studme.com.ua/10400511/ekonomika/gosudarstvennoe_regulirovanie_mezhdunarodnoy_trudovoy_migratsii.htm
17. Проблеми та напрями вдосконалення міграційної політики в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.lsej.org.ua/3_2014/25.pdf
18. Міжнародна економіка. Державне регулювання міграції. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/18/1466.html>
19. Міграційний рух населення у січні–березні 2016 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
20. Особливості формування міграційної політики в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Nvamu_upravl_2013_3_28.pdf
21. Ляшенко О. М. Економічна дипломатія як складова гарантування безпеки країни / Оксана Миколаївна Ляшенко, Зоряна Михайлівна Бойко // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 2. – С. 151-157.

